

Банк ВТБ (Қазақстан) Акционерлік қоғамы еншілес ұйымы

**2024 ЖЫЛЫ БАНК ВТБ (ҚАЗАҚСТАН) АҚ ЕҰ
ҚАБЫЛДАНАТЫН ТӘУЕКЕЛДЕР, ТӘУЕКЕЛДЕР МЕН
КАПИТАЛДЫ БАСҚАРУ РӘСІМДЕРІ ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТТЕР**

Алматы, 2025

Мазмұны

1. Банк қызметінің негізгі түрлері туралы қысқаша ақпарат	4
2. Директорлар кеңесі мен Банк Басқармасының тәуекелдерді басқару саясатын іске асыру тәртібі.....	4
3. Банк қызметіне тән тәуекелдер, елеулі тәуекелдер туралы ақпарат	6
4. Банктің тәуекел-тәбетін айқындау тәртібі	7
5. Капиталдың жеткіліктілігін бағалау шеңберінде тәуекелдерді бағалауды жүзеге асыру тәртібі.....	8
6. Банктің меншікті капиталы туралы ақпарат	10
7. Банктің несиелік тәуекелін басқару	13

Глоссарий:

1. Банк – Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ ЕҰ;
2. ІНҚ – ішкі нормативтік құжаттар;
3. КЖБІП – капиталдың жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі;
4. ӨЖБІП – өтімділіктің жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі;
5. ТБК – Банктің Директорлар кеңесі жанындағы тәуекелдерді басқару комитеті;
6. АМБК – Банк Басқармасы жанындағы активтер мен міндеттемелерді басқару комитеті;
7. ХҚЕС – халықаралық қаржылық есептілік стандарттары;
8. № 170 нормативтер – «Пруденциалдық нормативтер мен өзге де сақталуы міндетті нормалар мен лимиттерді, банк капиталының мөлшерін және ашық валюталық позицияны есептеу қағидалары мен лимиттерін есептеудің нормативтік мәндері мен әдістемелерін белгілеу туралы» Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2017 жылғы 13 қыркүйектегі № 170 Қаулысы;
9. АВП – ашық валюталық позиция;
10. 188 ереже- «Қазақстан Республикасының резидент емес банктерінің Екінші деңгейдегі банктері, филиалдары үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2019 жылғы 12 қарашадағы № 188 Қаулысы;
11. ТЖҚЖ – төтенше жағдайларды қаржыландыру жоспары;
12. ДК – Банктің Директорлар кеңесі;
13. ІАБ – Ішкі аудит басқармасы;
14. БКБЖҚМБ – Банктің комплаенс-бақылау және қаржылық мониторинг басқармасы;
15. УАО – уәкілетті алқалы органдар.

1. Банк қызметінің негізгі түрлері туралы қысқаша ақпарат

Банк ВТБ (Қазақстан) Акционерлік қоғамы еншілес ұйымы (бұдан әрі мәтін бойынша – «Банк») 2008 жылғы 19 қыркүйекте Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылды. 2024 жылғы 31 желтоқсанда Банк өз қызметін Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі 2020 жылғы 3 ақпанда берген, бұрынғы лицензияларды алмастыратын № 1.2.14/39 банктік және өзге де операцияларды және бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүргізуге арналған лицензия негізінде жүзеге асырды.

Банк халықтың салымдарын қабылдайды, Қазақстан Республикасының аумағында және одан тыс жерлерде кредиттер береді және ақша қаражатын аударуды жүзеге асырады, валюта айырбастау операцияларын жүргізеді, сондай-ақ Банктің клиенттері болып табылатын заңды және жеке тұлғаларға басқа да банктік қызметтер көрсетеді.

Банктің бас кеңсесінің тіркелген мекенжайы: Қазақстан Республикасы, 050040, Алматы қ., Тимирязев к-сі, 26/29. 2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктің Қазақстан Республикасының аумағында 12 филиалы болды (2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 12 филиалы).

Банк Қазақстандық депозиттерге кепілдік беру қорының (бұдан әрі – "ҚДКБҚ") қатысушысы болып табылады. ҚДКБҚ-ның негізгі мақсаты Қорға қатысушы банк мәжбүрлеп таратылған жағдайда салымшылардың мүдделерін қорғау болып табылады. 2024 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша салымшылар депозиттер бойынша олардың сомасы мен валютасына қарай: теңгемен – 10.000 мың теңгеге дейін, шетел валютасымен – 5.000 мың теңгеге дейін, теңгемен жинақ салымдары – 20.000 мың теңгеге дейін шектеулі сақтандыру өтемін ала алады.

2024 және 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің жалғыз акционері Банк ВТБ (Ресей) жария акционерлік қоғамы (бұдан әрі мәтін бойынша – "бас компания") болып табылады. Банктің соңғы бақылаушы жағы Ресей Федерациясының Үкіметі болып табылады.

Банктің қаржылық жағдайы 2024 жылғы жылдық қаржылық есептілікте егжей тегжейлі баяндалған

https://www.vtb-bank.kz/about/finansovye-dokumenty/finansovaya-otchetnost/FS_VTB_2024_rus.pdf

2. Директорлар кеңесі мен Банк Басқармасының тәуекелдерді басқару саясатын іске асыру тәртібі

Банктің Директорлар кеңесі Банктің тәуекелдерді басқаруды ұйымдастырудың негізгі қағидаттарын айқындайтын тәуекелдерді басқару саясатын бекітті. Осыған сәйкес, Банктің Директорлар кеңесі таңдалған бизнес үлгісіне, қызмет ауқымына, операциялардың түрлері мен күрделілігіне сәйкес келетін тәуекелдерді басқару жүйесінің болуын қамтамасыз етеді және Банктің қаржылық тұрақтылығы мен тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін елеулі тәуекелдерді анықтау, өлшеу және бағалау, мониторинг, бақылау және азайту рәсімдерінің тиісті процесін қамтамасыз етеді.

Тәуекелдерді басқару бөлігінде банк ДК-нің айрықша құзыретіне Банктің Жарғысымен, Банктің ішкі құжаттарымен, сондай-ақ Банктің Директорлар кеңесі туралы Ережемен регламенттелген өкілеттіктер жатады. Жүктелген міндеттерді тиімді орындау мақсатында банк ДК тәуекелдерді басқаруға, ішкі аудитке, Банк ДК жанындағы уәкілетті алқалы органдармен, Банк басқармасымен және тәуекел-менеджмент тарауымен өзара іс-қимыл жасау арқылы Қазақстан Республикасы заңнамасының және Банктің ішкі құжаттарының талаптарын сақтауға мониторинг пен бақылауды жүзеге асырады. Банктің ДК жанында оның өкілеттігін, құзыретін, сондай-ақ оның жұмыс принциптерін

айқындайтын ереже шеңберінде өз қызметін жүзеге асыратын тәуекелдерді басқару комитеті жұмыс істейді.

Тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберіндегі Банк ДК-нің негізгі міндеттеріне Банктің реттеуші талаптарымен және ІНҚ-мен айқындалған міндеттер жатады, бірақ олармен шектелмейді: шешімдерді ұтымды қабылдау және банк мүддесінде адал әрекет ету; банк қызметіне белсенді тарту және банк қызметінің елеулі өзгерістері туралы хабардар болу; Банк ДК құзыреті шеңберінде банктің ІНҚ бекіту, бақылауды бекіту және жүзеге асыру тәуекел-тәбет стратегиясын және банктің тәуекел-тәбет деңгейлерін сақтауға, басқарма мүшелерін сайлауға, тәуекел-менеджмент басшысын тағайындауға; ДК қарауына жіберілетін есептерді қарау; банкте қорғаудың үш желісін қалыптастыруды қамтамасыз ету; реттеушінің және Банктің ІНҚ талаптарымен айқындалған өзге де функциялар.

Тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберіндегі Банктің ТБК-нің негізгі міндеттеріне мынадай міндеттер жатады: тәуекел-тәбет стратегиясын және тәуекел-тәбет деңгейлерін әзірлеуді қамтамасыз ету, банктің тәуекел-бейінін айқындау; КЖБІП және ӨЖБІП негізгі тәсілдері мен қағидаттарын, стресс-тестілеу жүргізу рәсімдері мен стресс-тестілеу сценарийлерін, банк қызметінің үздіксіздігін басқару саясатын, ТЖҚЖ, операциялық тәуекелді басқару саясатын, Банктің ақпараттық технологиялары мен ақпараттық қауіпсіздігі Тәуекелдерін басқару Саясатын, комплаенс-тәуекелді басқару саясатын регламенттейтін құжатты әзірлеуді және Банктің ДК бекітуге шығаруды қамтамасыз ету, Банктің ДК тұрақты негізде толық ұсынылуын қамтамасыз ететін басқарушылық ақпарат жүйесінің жұмыс істеуін айқындайтын ішкі тәртіп, Банк қабылдайтын тәуекелдер деңгейі туралы сенімді және уақтылы ақпарат.

Банк Басқармасы банктің ағымдағы қызметіне таңдалған бизнес-модельге, қызмет ауқымына, операциялардың түрлері мен күрделілігіне, тәуекел-бейініне және банк ДК бекіткен ІНҚ сәйкес басшылықты жүзеге асырады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберіндегі Банк Басқармасының негізгі міндеттеріне Банктің 188 және ІНҚ ережелерінің талаптарында айқындалған міндеттер жатады, бірақ олармен шектелмейді: Банктің ДК бекітетін Банктің ІНҚ-н әзірлеуге жауапкершілік, Банктің ДК қарауына шығарылатын есептерді алдын ала мақұлдау; Банк ДК белгілеген лимиттер мен шектеулердің сақталуына мониторинг жүргізу.

Тәуекелдерді басқарудың ұйымдастырушылық құрылымы банктің бизнес-моделіне, қызмет ауқымына, операциялардың түрлері мен күрделілігіне сәйкес келеді, мүдделер қақтығысын азайтады және тәуекелдерді басқару жөніндегі өкілеттіктерді алқалы органдар мен құрылымдық бөлімшелер арасында бөледі, оның ішінде: Банк ДК, Банк ТБК, Банк ДК жанындағы өзге де алқалы органдар, Банк Басқармасы, Банк Басқармасы жанындағы алқалы органдар, БКБЖҚМБ, ІАБ, екінші қорғаныс желісін қамтамасыз ететін Банктің құрылымдық бөлімшелері, бірінші қорғаныс желісін қамтамасыз ететін Банктің құрылымдық бөлімшелері.

Банктің ДК, Басқарма, Банктің УАО және Банктің дербес құрылымдық бөлімшелерінің Банктің тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберіндегі өзара іс-қимылының негізгі қағидаттары, міндеттері мен тәртібі Банктің тәуекелдерді басқару жөніндегі тиісті ішкі құжаттарында көрсетіледі.

Тәуекелдерді басқару рәсімдері жаңа тәуекелдерге уақтылы жауап беруді, оларды нақты сәйкестендіруді және тәуекел иелерін анықтауды қамтамасыз етеді. Тәуекелдерді тұтас және анық түсіну үшін банкте жыл сайынғы негізде тәуекелдер картасында, елеулі тәуекелдер тізбесінде, Директорлар кеңесі бекітетін алдағы жылға арналған тәуекел-тәбет өтінішінде көрсетілетін тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау жүргізіледі. Тәуекелдерді анықтау тәсілдері, тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау тәртібі, жауап беру әдістерін айқындау, мониторинг тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберінде ішкі құжаттарда көзделген.

Банктің тәуекелдерді басқару саясаты мен рәсімдерін қоса алғанда, тәуекелдерге байланысты мәселелер бойынша банктің уәкілетті алқалы органдарын, оның ішінде Банктің ДК-ін үнемі хабардар ету Банктің тәуекелдерді басқарудың жоғары мәдениетінің түйінді факторы болып табылады. ДК және Банктің ТБК тәуекелдерді басқару бөлімшелерінен және басқа да жауапты бөлімшелерден Банктің ағымдағы тәуекел деңгейі, тәуекел-тәбет деңгейлері және тәуекелдер деңгейін төмендету тетіктері туралы деректер мен есептерді, қажет болған жағдайда, үнемі алады.

3. Банк қызметіне тән тәуекелдер, елеулі тәуекелдер туралы ақпарат

Тәуекелдерді басқару саясатына сәйкес Банк тұрақты негізде банкті басқарудың барлық деңгейлерінде тәуекелдерді анықтауды, өлшеуді, мониторинг жасауды және бақылауды жүзеге асырады. Бұл ретте тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін жетілдіру банктің тәуекел-бейінінің өзгеруіне сәйкес, сондай-ақ сыртқы ортаның өзгеруін ескере отырып жүзеге асырылады.

Банкке тән тәуекелдердің келесі тізімі анықталды:

- 1) Несиелік тәуекелдер
- 2) Елдік (Саяси) тәуекел
- 3) Нарықтық тәуекелдер
- 4) Өтімділік тәуекелдері
- 5) Шоғырлану тәуекелі
- 6) Жылжымайтын мүлік тәуекелі
- 7) Операциялық тәуекел
- 8) Қалдық тәуекел
- 9) Реттеуші (комплаенс) тәуекел
- 10) Беделді тәуекел
- 11) Стратегиялық тәуекел

Банк тәуекелдерінің маңыздылығын бағалау жылына кемінде бір рет кезеңділікпен жүзеге асырылады. Тәуекелдердің маңыздылығын бағалау процесінде Банк мынадай қағидаттарды басшылыққа алады:

- 1) қолданыстағы және ықтимал тәуекелдерді анықтау мақсатында банк қызметін жан-жақты талдау;
- 2) тәуекелдің барлық түрлері үшін олардың банк қызметіне әсер ету дәрежесін айқындауға бірыңғай тәсіл;
- 3) өзектілігін қамтамасыз ету мақсатында тәуекелдердің маңыздылығын бағалау нәтижелерін тұрақты қайта қарау.

Тәуекелдердің маңыздылығын бағалау процесінің кезеңдері:

- 1) банк қызметіне тән тәуекелдерді сәйкестендіру;
- 2) Анықталған тәуекелдердің маңыздылығын бағалау;
- 3) анықталған тәуекелдер туралы есептілікті қалыптастыру;
- 4) жаңа тәуекелдер анықталған кезде тәуекелдер тізбесін жаңарту.

Жүргізілген тәуекелдерді бағалау нәтижелері бойынша (2023 ж.) банктің мынадай тәуекелдері елеулі деп танылды:

- 1) несиелік тәуекелдер
- 2) нарықтық тәуекелдер
- 3) өтімділік тәуекелдері
- 4) шоғырлану қаупі
- 5) операциялық тәуекел
- 6) беделді тәуекел

4. Банктің тәуекел-тәбетін айқындау тәртібі

Банктегі тәуекел-тәбетті басқару жүйесі тәуекелдердің рұқсат етілген деңгейлерін анықтау және есептеу әдістемесімен реттеледі.

Әдістеме ВТБ тобының тәуекел-тәбет жүйесінің тиісті сандық көрсеткіштерін, осы көрсеткіштердің бақылау мәндерін есептеу қағидаттарын және оларды мониторингтеу тәртібін, көрсеткіштерді есептеуге жауапты бөлімшелерді, тәуекелдердің рұқсат етілген деңгейін есептеу, бақылау және мониторингтеу мерзімдері мен тәртібін қоса алғанда, Банктің рұқсат етілген тәуекел деңгейлері көрсеткіштерінің жүйесін айқындайды.

Тәуекелдің жол берілетін деңгейі / тәуекел-тәбет-Банк өзінің қаржылық сенімділігін және қызмет түрлерінің стратегиясына, сипатына, ауқымы мен күрделілігіне, сондай-ақ қаржылық жағдайына қарай ұзақ мерзімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін өзі үшін жол берілетін (қолайлы, қауіпсіз) деп айқындайтын тәуекел деңгейі (шамасы).

Тәуекел-тәбетті енгізу мынадай мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған:

1) қойылған стратегиялық мақсаттарды ескере отырып, Банк тәуекелдерінің нысаналы деңгейін айқындау және бақылау;

2) стратегиялық мақсаттарды тәуекелдерді басқару рәсімдеріне, оның ішінде операциялық деңгейде интеграциялау;

3) тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін арттыру.

Банктің Басқармасы Банктің рұқсат етілген тәуекел деңгейін айқындау кезінде шартты және ықтимал талаптар мен міндеттемелер шоттарында ескерілетін операциялар тәуекелдерін қоса алғанда, банкке тән барлық тәуекелдерді ескереді.

Тәуекелдердің жол берілетін деңгейін айқындау (есептеу) қорытындылары бойынша Банк Басқармасы банкке тән барлық тәуекелдердің қаржылық және қаржылық емес салдарларын бағалау нәтижелерін қарау жолымен, оның ішінде пайдалану арқылы банк тәуекелдерінің жол берілетін деңгейінің банк бизнесінің мөлшеріне, сипатына және күрделілік деңгейіне сәйкестігі мәніне бағалауды жүзеге асырады:

1) сандық және сапалық талдау нәтижелерін;

2) сезімталдықты талдау және стресс-тестілеу;

3) тарихи тәжірибені зерделеу;

4) кейіннен Банк қабылдауға дайын тәуекелдің жиынтық деңгейінің жоғарғы шегін айқындау үшін тәуекелдердің жекелеген түрлеріне жеке лимиттер белгілеу.

Банк Басқармасы мыналарды қамтитын есепті дайындауды қамтамасыз етеді:

1) тәуекелдердің рұқсат етілген деңгейлерін есептеу және анықтау және оларды Банктің ағымдағы тәуекел деңгейімен салыстыру нәтижелері;

2) тәуекелдер мөлшеріне байланысты залалдар келтірілген жағдайда Банк қолдауы қажет капитал деңгейі;

3) шығынға ұшыраған жағдайда капиталды қалпына келтіру үшін банк басшылығы қабылдай алатын жоспарлы іс-қимылдар;

4) банк бизнесінің мөлшеріне, сипатына және күрделілік деңгейіне сәйкестігі тұрғысынан тәуекелдердің жол берілетін деңгейін бағалау нәтижелері.

Банк Басқармасы Банктің ДК-де қарау және одан әрі бекіту үшін Банктің тауықтарының есебін ұсынады.

Тәуекел-тәбет көрсеткіштерін тәуекелдер департаментінің жауапты бөлімшелері есептейді және бақылайды. Тәуекел-тәбет көрсеткіштерінің мониторингі тәуекелдер желісі бойынша басқарушылық есептілікке енгізілген. Көрсеткіштердің бұзылуы бойынша ақпарат болған жағдайда тәуекелдер желісі бойынша басқарушылық есептілікке енгізіледі, тәуекелді төмендету жөніндегі шаралар әзірленеді және / немесе тәуекелді қабылдау және бақылау мәндерін ұлғайту туралы шешім қабылданады.

Тәуекел-тәбеттің әрбір көрсеткіші үшін жеке-жеке сигналдар, триггерлер мен лимиттер, сондай-ақ сигналдар, триггерлер мен лимиттер бірге орнатылуы мүмкін.

Көрсеткіштердің бақылау мәндері бойынша ұсыныстарды Банктің тәуекелдер департаменті дайындайды. Бақылау мәндері үнемі (жылына кемінде 1 рет) және

қажеттілігіне қарай (реттеу талаптары, экономикалық жағдайлар, әдіснамалар және басқалар өзгерген жағдайда) қайта қаралады.

Тәуекелдердің жол берілетін деңгейлері банктің стратегиясына немесе ВТБ тобының стратегиясына өзгерістер енгізілген жағдайда, сондай-ақ қаржы нарықтарындағы ішкі немесе сыртқы жағдайлар өзгерген, экономикалық жағдайлар мен Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптары өзгерген жағдайда қайта қаралуы мүмкін. Тәуекелдердің рұқсат етілген деңгейлері шеңберінде тәуекелдер көрсеткіштеріне ішкі лимиттер белгіленуі мүмкін.

5. Капиталдың жеткіліктілігін бағалау шеңберінде тәуекелдерді бағалауды жүзеге асыру тәртібі

Тәуекелдерді басқару процесінің негізгі кезеңдері: тәуекелдерді анықтау (сәйкестендіру), тәуекелдерді бағалау, тәуекелдерді бақылау және мониторингтеу, сондай-ақ тәуекелдер бойынша есептілікті қалыптастыру болып табылады.

Тәуекелдерді басқарудың негізгі әдістері:

- 1) операцияларды регламенттеу;
- 2) лимиттерді белгілеу (оның ішінде лимит алдындағы тәсіл);
- 3) операцияларды әртараптандыру;
- 4) тәуекел туралы ерте ескерту индикаторлары;
- 5) стресс-тестілеу (сценарийлік талдау және сезімталдықты талдау әдістерін қолдану);
- 6) тәуекел-тәбет көрсеткіштерін белгілеу;
- 7) экономикалық капиталдың шамасын айқындау;
- 8) тәуекелдерді хеджерлеу;
- 9) шығындарды жабуға арналған резервтердің жеткілікті деңгейін қалыптастыру;
- 10) капиталдың жеткіліктілігін сақтау.

Тәуекелдерді өлшеудің тиімді әдісін таңдау тәуекелдің әрбір нақты түрінің ерекшелігі мен сипатын ескере отырып анықталады. Талдауда қаржылық тәуекелдерді бағалауды қолдану тәуекел деңгейінің сандық көрсеткіштерін есептеуді қамтиды. Ол үшін тәуекелдерді есептеудің математикалық құралдарын, соның ішінде тәуекелді бағалау Value at Risk (VaR) әдістерін, скоринг әдістерін, құбылмалылық модельдерін, шығынсыздық нүктесін талдауды және т.б. пайдалануға болады.

Операцияларды регламенттеу – бизнес-процестердің тиімді логистикасын және ішкі бақылау жүйесін құру қағидаттарын ескере отырып, оларды жүргізу рәсімдерін қалыптастыру арқылы тәуекелдерді сапалы басқару.

Банк жүргізетін қаржы операциялары мен құралдарының барлық түрлеріне лимиттер (шектеулер) белгілеу – тәуекелдерді басқарудың негізгі сандық әдісі.

Банктің тәуекелдерін бақылау лимиттері, оның ішінде банк деңгейінде де, банктің бизнес-бағыттары мен бөлімшелері бөлінісінде де топшілік операцияларды ескере отырып белгіленеді.

Бақыланатын шектеуге жататын негізгі тәуекел көрсеткіштерінің тізбесін айқындау және лимиттер тізілімін бекіту ТБК өкілеттігіне кіреді.

Банкте ішкі лимиттерді белгілеу қарастырылған:

- Өтімділік тәуекелі;
- Нарықтық тәуекелдер;
- Контрагенттік тәуекел;
- Кредиттік тәуекел, оның ішінде портфель сапасы бойынша;
- Тәуекелдердің басқа түрлері.

Көрсетілген лимиттерді белгілеу тәртібі тәуекелдердің осы түрлерін басқару бойынша Банктің жекелеген ІНҚ реттеледі.

Әртараптандыру-активтер мен міндеттемелерді қаржы құралдары мен портфельдер деңгейінде де, олардың құрамдас бөліктері бойынша да әртүрлі компоненттер бойынша

бөлу. Активтер бөлігінде әртараптандыру жекелеген портфельдер мен қаржы құралдарының немесе олардың компоненттерінің кірістілігі (өтімділігі) төмендеген жағдайда шығындар мөлшерін азайтуға мүмкіндік береді. Міндеттемелер бөлігінде әртараптандыру Банктің жекелеген қорландыру көздеріне тәуелділігін шектеуге мүмкіндік береді.

Банктің ДК банк бизнесін әртараптандырудың жалпы стратегиясын анықтайды. Банк УАО бекітілген стратегия шеңберінде активтер мен міндеттемелер құрылымын әртараптандыруды басқарады (Директорлар кеңесі жанындағы кредиттік комитет және басқарма жанындағы кредиттік Комитет – кредиттік портфельді, ТБК әртараптандыру және АМБК – Банктің өзге активтері мен міндеттемелерін әртараптандыру).

Тәуекелдер департаменті банктің құрылымдық бөлімшелерімен бірлесіп өтімділік тәуекелінің және нарықтық тәуекелдердің мерзімдік негізде талданатын ерте алдын алу индикаторларын әзірлейді. Өтімділік тәуекелінің және нарықтық тәуекелдердің туындауының ерте алдын алу индикаторларының мониторинг нәтижелері басқармаға – ай сайын, ДК мен ТБК - тоқсан сайын шығарылатын басқарушылық есептілікте қамтылады.

Тәуекелдер департаменті стресс-тестілеуді жүзеге асырады және нарықтық конъюнктураның өзгеруін, банк қызметінің сипаты мен ауқымының өзгеруін, сондай-ақ стресстік жағдайларда банк қызметінің қолда бар нақты тәжірибесін бағалайды. Стресс-тестілеу сценарийлерін Банктің ДК бекітеді. Стресс-тестілеу сценарийлерін өзгерту бойынша ұсыныстармен (қажет болған жағдайда) бағалау нәтижелерін тәуекел департаменті жылына кемінде бір рет Банктің ДК-не қарау және бекіту үшін жібереді. Тәуекелдерді стресс-тестілеу нәтижелері туралы есепті тәуекелдер департаменті жасайды және үнемі Банктің басқармасының, ТБК және ДК қарауына шығарылады.

Стресс-тесттер маңызды тәуекелдердің жекелеген түрлері бойынша да, олардың жиынтығы бойынша да жүргізілуі мүмкін – интегралды стресс-тест.

Интегралды стресс-тестілеу шеңберінде сценарийлердің мынадай түрлері қолданылады:

тәуекел факторларының ең ықтимал өзгеруін анықтайтын негізгі (оптимистік) стресс-тестілеу сценарийі;

тәуекел факторларының ықтимал теріс өзгеруін анықтайтын стресстік (орташа) стресс-тестілеу сценарийі;

іске асырылуы Банктің қаржылық тұрақтылығына айтарлықтай қауіп төндіретін стресс-тестілеудің пессимистік сценарийі (кері стресс-тест).

Стресс-тест сценарийлерін тәуекел департаменті әзірлейді. Стресс-тест сценарийлері қадағалау стресс-тестілеу шеңберінде ҚР Ұлттық Банкі тарапынан да ұсынылуы мүмкін.

Стресс-тесттердің түрлері мен сценарийлері халықаралық қаржы практикасында қолданылатын әдістер / модельдер негізінде және мүдделі тұлғалардың талаптарын ескере отырып әзірленеді.

Стресс-тестілеу рәсімдері / сценарийлері мерзімді түрде, оның ішінде іскерлік белсенділік циклінің фазасына, сондай-ақ банк қызметіне әсер ететін сыртқы және ішкі факторлардың өзгеруіне байланысты қайта қаралады (өзектендіріледі).

Стресс-тестілеуді өткізу кезінде орнықты даму тәуекел факторларын есепке алу Банк деңгейінде, салалар деңгейінде осындай факторлардың әсерін бағалау арқылы, сондай-ақ орнықты даму тәуекел факторларының макроэкономикалық және микроэкономикалық көрсеткіштерге әсерін сараптамалық есепке алу арқылы жүргізілуі мүмкін (жалпы ішкі өнімнің (ЖІӨ) өсу динамикасының өзгеруі, еңбек жағдайлары, бағалы қағаздарға, тауарлар мен валютаға бағаның өзгеруі, активтерді қайта бағалау, қаржыландыру шарттарының өзгеруі).

Стресс-сценарийлердің нақты параметрлері және жүргізілген стресс-тесттердің нәтижелері туралы ақпаратты тәуекелдер желісі бойынша есептілік шеңберінде банктің ДК және Банктің атқарушы органдарына ұсынады.

Стресс-тестілеу нәтижелерін банктің басқару органдары қарайды және тиісті басқару шешімдерін қабылдау кезінде ескеріледі, оның ішінде капиталға қажеттілікті айқындау және тәуекелдер деңгейін төмендету жөнінде шаралар қабылдау мақсатында пайдаланылуы мүмкін.

Банктің ІЕҚ-да стресстік жағдайларда мүмкін болатын түзету әрекеттері анықталады.

Тәуекелдерді хеджерлеу-мерзімді мәмілелерді пайыздық мөлшерлемелердің, валюта бағамдарының, тауарлар мен қаржы құралдарының бағасының қолайсыз өзгеруінен сақтандыру. Мәміле нысанасын, туынды қаржы құралдарын, хеджерлеудің арнайы әдістерін: своптарды, фьючерстерді, опциондарды тікелей сақтандыру арқылы және өзге де қаржы құралдарын пайдалана отырып жүзеге асырылады.

Шығындарды жабуға арналған резервті қалыптастыру банктің өз қаражаты есебінен тәуекелді жабуға мүмкіндік береді.

Қабылданған тәуекелдерді жабуда маңызды рөл атқаратын капиталдың жеткіліктілігін сақтау. Капиталдың жеткіліктілігін талдау, басқару және қолдау рәсімі Банктің ішкі құжаттарымен реттеледі.

6. Банктің меншікті капиталы туралы ақпарат

Ақшаны басқару жүйесінің негізгі мақсаттары:

- 1) Стратегиялық мақсат-қамтамасыз ету үшін банк капиталының оңтайлы шамасы мен құрылымын қолдау:
 - а) Банктің пайданы барынша арттыруы;
 - б) өз қаражатының Банк қабылдайтын және ықтимал тәуекелдер деңгейіне (тәуекел-тәбетке) сәйкестігі.
- 2) Тактикалық мақсаттар:
 - а) банкті дамытудың стратегиялық міндеттерін орындау үшін капиталдың жеткілікті деңгейі;
 - б) уәкілетті мемлекеттік органның банк капиталының жеткіліктілік көрсеткіштеріне қойылатын талаптарын орындау;
 - в) реттелген кредиттерді есептен шығаруға арналған триггерлерді сақтау.

Капиталды басқарудың негізгі принциптері:

- 1) капиталды орталықтандырылған басқару (капиталға қажеттілікті айқындау, Банктің капитал көздерін жинақтауы және Банк ішінде қайта бөлу);
- 2) шешімдерді әзірлеуге және таңдауға нұсқалық тәсіл (баламалы мүмкіндіктерді ескере отырып – қосымша капиталды тарту көздері мен нысандары және капиталдың нысаналы құрылымы бөлігінде нақты басқару шешімдерін дайындау).

Банктегі капиталды басқару Базельдің Банктік қадағалау комитетінің ұсынымдарына, уәкілетті мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілеріне және топтың талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

Банк уәкілетті мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілеріне және топтың талаптарына сәйкес кредиттік, нарықтық және операциялық тәуекелдерді жабуға капиталдың жеткіліктілігін қамтамасыз етеді.

Банкте капиталдың жеткіліктілігін бағалаудың ішкі рәсімдерін одан әрі жетілдіру жөніндегі негізгі тәсілдер Банктің және топтың тәуекелдерді басқару жүйесін дамытудың стратегиялық бастамаларында көзделген.

Уәкілетті мемлекеттік орган белгілейтін меншікті қаражаттың (капиталдың) жеткіліктілігінің міндетті нормативтерін Банк бірінші кезектегі ретінде сақтайды.

Оларға қосымша банкте ішкі мақсаттар үшін және халықаралық қаржылық есептілік стандарттары (ХҚЕС) бойынша қаржылық есептілікті жасау мақсаттары үшін тәуекелдердің Елеулі түрлерін жабуға арналған капитал есебі жүргізіледі.

Банкке тән тәуекелдердің барлық (КЖБП шеңберінде сәйкестендірілген) өзекті түрлерін жабуға капиталдың жеткіліктілігін ішкі бағалау экономикалық капиталды

айқындау және оны Банктің қолда бар (реттеуші) капиталымен салыстыру арқылы жүзеге асырылады. Тиісті көрсеткіш банктің тәуекел-тәбеті көрсеткіштерінің құрамында көзделген.

Тәуекел-тәбет көрсеткіштерінің бақылау мәндерін сақтау және капиталдың жеткіліктілігін қамтамасыз ету мониторингі шеңберінде Банктің Директорлар Кеңесі шешім қабылдайды:

1) банк қабылдайтын тәуекелдер деңгейін төмендету (тәуекелдерді шектеудің қосымша шараларын қолдану) туралы;

2) капиталды пайдалану тиімділігін арттыру үшін банк активтерінің құрылымын өзгерту туралы (ең алдымен акцияларға/жарғылық капиталдардағы қатысу үлестеріне салынатын салымдарға қатысты);

3) банк капиталын ұлғайту (құрылымын өзгерту) қажеттілігі туралы.

Капиталдың жоспарлы (нысаналы) деңгейі мен құрылымы.

Капиталдың жоспарлы (нысаналы) деңгейі бизнес-жоспарлаудың жыл сайынғы рәсімі шеңберінде әзірленетін активтердің жоспарлы көлемі мен құрылымын, тәуекелге бейімділік көрсеткіштерін және капитал жеткіліктілігінің жоспарлы (нысаналы) көрсеткіштерін негізге ала отырып айқындалады. Капитал жеткіліктілігінің жоспарлы (нысаналы) көрсеткіштері Банктің ТБК шешімімен бекітіледі және қажеттілігіне қарай қайта қаралады.

Меншікті қаражаттың (капиталдың) жалпы мөлшеріндегі базалық және негізгі капиталдың жоспарлы үлестері Банк ТБК шешімімен бекітілген капитал жеткіліктілігінің міндетті нормативтері үшін жол берілетін шекті мәндердің ішкі көрсеткіштері негізге алына отырып айқындалады.

Қосымша капитал көздерін бағалау әдістемесі.

Капиталды мониторингілеу және жоспарлау шеңберінде міндетті нормативтердің шекті жол берілетін мәндерін сақтау мақсаттары үшін қажетті капиталдың жиынтық көлемі Банктің иелігіндегі капитал көлемімен салыстырылады. Қолда бар капитал көздерінің құрамына мынадай көздер енгізіледі:

1) жоспарланатын кірістер (жоспарланатын шығыстарға түзетілген);

2) бухгалтерлік есепте әділ құны бойынша көрсетілмейтін активтер (міндеттемелер) бөлігінде іске асырылмаған кірістер (іске асырылмаған шығыстарға түзетілген);

3) қалыптасқан резервтің (резервтердің) шамасы мен банк есептеген күтілетін шығындардың шамасы арасындағы оң айырма;

4) тәуекелдерді іске асырудан болған шығындарды жабу үшін қолжетімді өзге де көздер.

Банкте реттеуші капиталды басқарудың орталықтандырылған жүйесі қолданылады, ол капиталға жүктемені оңтайландыруға (тәуекелдерді реттеуге), оны пайдалану тиімділігін арттыруға, капитал көздерін қалыптастыруға (жұмылдыруға) және оның құрылымын басқаруға байланысты басқарушылық шешімдер қабылдауды, капиталды пайдаланудың сапасы мен нәтижелері үшін жауапкершілікті көздейді.

Ақшаны басқару жүйесі келесі элементтерден тұрады:

1) капиталдың жоспарлы (нысаналы) деңгейін / құрылымын және капиталдың жеткіліктілігі нормативтерінің жоспарлы (нысаналы) мәндерін белгілеу;

2) капитал шамасын және капитал жеткіліктілігі нормативтерінің мәндерін бақылау;

3) капитал шамасын және капитал жеткіліктілігі нормативтерінің мәндерін болжамды есептеу;

4) есепті күнге капитал шамасын және капитал жеткіліктілігі нормативтерінің мәндерін есептеу;

5) олардың капиталға әсері бөлігінде операцияларды алдын ала келісу және капитал жеткіліктілігінің нормативтері;

б) КЖБІП шеңберінде есептілік жасау және ұсыну.

Банк капиталының жоспарлы (нысаналы) деңгейінің және тәуекел-тәбетті айқындау шеңберінде белгіленген капитал жеткіліктілігі нормативтерінің жоспарлы (нысаналы) мәндерінің сақталуын бақылауды банктің қаржы департаменті Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ ЕҰ бизнес-жоспарлау жөніндегі Ережесі шеңберінде жүзеге асырады.

Капитал шамасын және капитал жеткіліктілігі нормативтерінің мәндерін есептеуді банктің қаржы департаменті Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ ЕҰ-дағы пруденциалдық нормативтерге бақылауды жүзеге асыру тәртібі туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырады.

Капиталдың шамасын және капиталдың жеткіліктілігі нормативтерінің мәндерін бақылауды жүзеге асыру рәсімі, пайдаланылатын ақпарат, ақпарат беру тәртібі, сондай-ақ капиталдың есептік шамаларын және капиталдың жеткіліктілігі нормативтерін айқындау тәртібі Банктің жекелеген нормативтік актісінде белгіленеді.

Капитал мөлшері мен капитал жеткіліктілігі нормативтерінің олардың жоспарлы (нысаналы) мәндерінен төмен түсуіне жол бермеу мақсатында Қаржы департаменті және Банктің тәуекелдер департаменті банкте капитал шамасына және капитал жеткіліктілігі нормативтерінің мәндеріне әсер ететін операциялар жасауды алдын ала келісуді жүзеге асырады. Белгіленген бақылау көрсеткіштерінен төмен капитал мөлшері мен капитал жеткіліктілігі нормативтерінің төмендеу тәуекелін көтеретін операцияларды жүргізу келісілмейді.

Көрсетілген операцияларды келісуді жүзеге асыру тәртібі, капитал мөлшеріне және капитал жеткіліктілігі нормативтерінің мәндеріне әсер ететін Банк жүзеге асыратын операциялардың өлшемшарттары, сондай-ақ капитал деңгейі мен капитал жеткіліктілігі нормативтерін бақылау шеңберінде ақпарат беру тәртібі Банктің жекелеген нормативтік актісінде белгіленеді.

Капиталдың нақты шамасы мен капиталдың жеткіліктілігі нормативтерінің нақты көрсеткіштері белгіленген триггерлерден төмен төмендеген жағдайда, күтпеген жағдайлардың туындауының алдын алу үшін банктің УАО қарауы капиталдың жеткіліктілігі туралы басқарушылық есептілік шеңберінде капитал деңгейінің мәндерін және капиталдың жеткіліктілігі нормативтерін арттыруға бағытталған іс-шараларды іске асыру туралы ұсыныстар шығарылады. Капиталдың жеткіліктілігін арттыруға бағытталған іс-шаралар Банктің Директорлар Кеңесі бекіткен капиталдың жеткіліктілігін қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар жоспарына сәйкес келеді.

Банктің УАО қарауына міндетті нормативтердің орындалуы, капиталдың мөлшері, капиталдың реттеушілік жеткіліктілігін бағалау нәтижелері, тәуекел-тәбеттің тиісті көрсеткіштерінің сақталуы туралы ақпаратты қамтитын есептер ұсынылады.

Капитал шамасының және капитал жеткіліктілігі нормативтерінің нақты мәндері сондай-ақ КЖБІП шеңберіндегі басқарушылық есептілік құрамында тәуекелдер мен капиталды басқару құзыретіне кіретін банктің құрылымдық бөлімшелерінің басшылары мен комитеттері мүшелерінің назарына жеткізіледі.

Банктің реттеушілік капиталын басқарудың егжей-тегжейлі рәсімі және құрылымдық бөлімшелердің өзара іс-қимыл жасау тәртібі Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ ЕҰ реттеушілік меншікті капиталды басқару рәсімімен және Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ ЕҰ пруденциалдық нормативтерге бақылауды жүзеге асыру тәртібі туралы Ережемен айқындалады.

Банк капиталының жеткіліктілігін бағалау реттеушілік және ішкі (экономикалық) капитал шеңберінде де жүзеге асырылады.

Реттеуші капитал капитал жеткіліктілігінің барлық көзделген коэффициенттерін (k_1 , k_{1-2} , k_2) және тиісті буферлерді (консервациялық және жүйелік) қоса алғанда, № 170 нормативтердің талаптарына сәйкес есептеледі.

Банктің меншікті капиталы ҚРҰБ талаптарына сәйкес есептелген оң айырмашылықтарды шегергендегі бірінші деңгейдегі капитал мен екінші деңгейдегі капиталдың сомасы ретінде есептеледі.

Бұдан әрі кестеде 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚРҰБ талаптарына сәйкес есептелген банктің капиталын талдау көрсетілген:

(мың теңге)

	2024 жыл
I деңгейдегі Капитал	100 571 217
Меншікті капитал	100 571 217
Тәуекелді, шартты және ықтимал міндеттемелерді, операциялық және нарықтық тәуекелді ескере отырып өлшенген нормативтік активтердің барлығы	115 825 968

Буферлерді ескере отырып, капиталдың жеткіліктілік коэффициенттері (реттеуші) келесі кестеде келтірілген.

Консервациялық буферді және жүйелік буферді ескере отырып, капиталдың жеткіліктілік коэффициенттерінің мәндері

№	Атауы	Консервациялық буфер мен жүйелік буферді ескере отырып, капиталдың жеткіліктілік коэффициенттерінің минималды рұқсат етілген деңгейі (%)	Консервациялық буфер мен жүйелік буферді ескере отырып, капиталдың жеткіліктілік коэффициенттерінің нақты деңгейі (%)
1	2	3	4
1	Негізгі капиталдың жеткіліктілігі (k1)	8	86,8
2	Бірінші деңгейдегі капиталдың жеткіліктілігі (k1-2)	9	86,8
3	Меншікті капиталдың жеткіліктілігі (k2)	10,5	86,8

7. Банктің несиелік тәуекелін басқару

Несиелік тәуекелді басқару критерийлері мен тәсілдері

Банк осындай негізгі қағидаттарға сәйкес кредиттік тәуекелдерді басқаруды жүзеге асырады:

- 1) жүйелік және кешенді тәсіл;
- 2) әдіснамалық бірлік;
- 3) кредиттік шешімдер қабылдау процесінде өкілеттіктерді бөлу;
- 4) кредиттік операциялардың қамтамасыз етілуі.

Жүйелік және кешенді тәсіл қағидаты тұтастай алғанда банктің кредиттік портфелі бойынша да, нақты контрагенттермен (байланысты (өзара байланысты) қарыз алушылар тобымен (тұлғалар, клиенттер, контрагенттер) операцияларды қоса алғанда, оның жекелеген сегменттеріне қатысты да кредиттік тәуекелдерді басқаруға жан-жақты және теңгерімді тәсілді пайдалануды көздейді. Бұл қағида осындай рәсімдерді жүргізуді қамтиды:

- 1) тәуекелді сәйкестендіру;

- 2) тәуекелді талдау және бағалау;
- 3) тәуекелді қабылдау және / немесе шектеу;
- 4) тәуекел деңгейін бақылау.

Кредиттік тәуекелдерді басқару кредиттік процестің барлық кезеңдерін қамтиды: кредиттік өтінімді қарау, әлеуетті кредиттік операцияны құрылымдау және сараптау, кредиттік өтінім бойынша шешім қабылдау, кредиттік әкімшілендіру (кредиттік келісімді/лимитті ресімдеу, кредиттік құжаттаманы жүргізу және т. б.), кредиттің (лимиттің) нысаналы пайдаланылуын мониторингтеу, контрагенттің қаржылық жай-күйін мониторингтеу, берешекке қызмет көрсету, кредиттік әкімшілендіруді орындау кредиттік операция бойынша есеп айырысулар толық аяқталғанға дейін (кредиттік лимитті жабу) қаржылық емес міндеттемелердің контрагенті болып табылады. Несиелік тәуекел операциялары несиелік ғана емес, сонымен бірге тәуекелдердің басқа түрлерін (валюта, нарық, құқықтық, салық және т.б.) қабылдаумен байланысты болуы мүмкін болғандықтан, осы қағидатқа сәйкес мұндай операциялар бойынша тәуекелдерді бағалау кешенді сипатта болуы керек (пайда болатын тәуекелдердің барлық түрлері мен олардың жиынтығы).

Әдістемелік бірлік қағидаты банкте де, тұтастай алғанда ВТБ тобы бойынша да кредиттік тәуекелді сәйкестендіру және сандық бағалау үшін жүргізілген операциялардың сипаты мен ауқымына бірдей және барабар әдіснаманы қолдануға мүмкіндік береді. Осы қағиданы пайдалану Банктің қабылданған кредиттік тәуекелдерді талдауға және кредиттік тәуекелдерді басқарудың басқа да мәселелеріне қатысты әдіснамалық құжаттарды ұдайы жетілдіруді, сондай-ақ банктің құрылымдық бөлімшелерінің ішкі құжаттарда белгіленген талаптар мен ұсынымдарды орындауын бақылауды жүзеге асыруды көздейді.

Банктің ішкі құжаттарының жергілікті жүйелері Банктің қызметі бейінінің ерекшелігін және Ұлттық реттеу ерекшеліктерін ескере отырып, шығарылатын құжаттардың құрамына, тақырыбына және мазмұнына ВТБ тобы шеңберінде практикаға негізделген және келісілген тәсілдер негізінде қалыптастырылады.

Несиелік тәуекелді бағалау әдіснамасының және оның деңгейінің қолайлылығының негізі:

- 1) Банктің ішкі құжаттарына сәйкес шартталған оның кредиттік рейтингі негізінде контрагентке Банк қабылдаған кредиттік тәуекел деңгейін айқындау;
- 2) кредиттік операциялар бойынша ықтимал шығындарды өтеуге арналған резервтерді (провизияларды) қалыптастыру жөніндегі ҚР ҰБ және/немесе ҚНРДА талаптарын, сондай-ақ банктің ішкі құжаттарына сәйкес меншікті әдіснаманы негізге ала отырып, кредиттік операциялар тәуекелінің санатын айқындау;
- 3) контрагенттің санатына және кредиттік өнімнің түріне қарай кредиттік тәуекелдерді бағалауға тәсілдерді саралау;
- 4) Банк қабылдаған кредиттік тәуекелдерді хеджирлеу (сақтандыру) құралдарын пайдалану мүмкіндігі;
- 5) кредиттік операциялар бойынша Банкке тиісті төлемдер (пайыздық мөлшерлеме/комиссиялар) мөлшерін клиенттің кредит қабілеттілігі рейтингінің мәнімен және кредиттік өнім түрімен байланыстыру.

Кредиттік шешімдер қабылдау кезінде өкілеттіктерді бөлу қағидаты ықтимал мүдделер қақтығысының алдын алу шартымен банктің кредиттік тәуекелді қабылдауымен байланысты операцияларды жүзеге асыру кезінде орталықтандырылған және орталықтандырылмаған шешімдер қабылдаудың сараланған интеграциясына мүмкіндік береді. Бұл қағиданы Банк келесі шарттарды орындау арқылы жүзеге асырады:

- 1) Банктің ішкі құжаттарында жазылған кредиттік тәуекелдерді қабылдау жөніндегі өкілеттіктерді беру жүйесінің болуы (бұл кредиттік процеске нақты қатысушылардың өкілеттіктерінің шекараларын нақты бөлуді көздейді). Қалыптасқан кредиттік портфельдің (қабылданған шешімдердің) мониторингі негізінде өкілеттіктерді тұрақты қайта қарау;

- 2) кредиттік тәуекелі бар кредиттік операциялар бойынша шешімдер қабылдаудың басым алқалы әдісі, олар үлкен сомаға, ұзақ қолданылу мерзіміне жүргізілген жағдайда және баға шарттары стандарттыдан өзгеше;
- 3) кредиттік операцияны бастау/құрылымдау, оны сараптау және бақылау функцияларын бөлу.

Операцияларды қамтамасыз ету қағидаты, әдетте, Банктің контрагенттерге кредиттік тәуекелі бар операция бойынша қамтамасыз етуді ұсынуға қатысты талаптар қоюына мүмкіндік береді.

Несиелік тәуекелді басқару кезінде Банк келесі критерийлер мен тәсілдерді қолданады:

- 1) қарыз алушыларды қайтарымдылық, мерзімділік, ақылылық, нысаналы пайдалану және қамтамасыз ету шарттарында Кредиттеу;
- 2) кредиттік тәуекелдерді бағалау жүйесінің барабарлығы және оларды кредиттік тәуекелді көтеретін банк жүргізген операциялардың көлемі мен күрделілігіне сәйкес Басқару;
- 3) нақты кредиттік өтінімді, инвестициялық операцияны талдау негізінде немесе кредиттеудің бұрын белгіленген лимиті шеңберінде кредиттік тәуекелді қабылдау жөніндегі өзіне берілген өкілеттіктердің сипаты мен көлеміне сәйкес Банктің уәкілетті алқалы органының (қағаз/электрондық түрде) немесе Банктің уәкілетті лауазымды адамдарының жазбаша шешімі негізінде кредиттік тәуекелді көтеретін операцияларды жүзеге асыру;
- 4) банктің бастамашы және сараптама бөлімшелерінің өкілеттіктерін нақты бөлумен және/немесе операциялардың жекелеген түрлеріне лимиттер белгілеумен қамтамасыз етілетін кредиттік шешім қабылдау кезінде мүдделер қақтығысын болғызбау;
- 5) Қарыз алушының кредиттік тәуекелі бар келісімге және оның банк алдындағы өз міндеттемелерін толық орындаған сәтіне дейін оның қаржылық жай-күйіне тұрақты мониторингті жүзеге асыру;
- 6) өтеу мерзімдері, сомалары, валютасы және басқа да шарттар бойынша банктің кредиттік портфелі мен ресурстық базасының оңтайлы теңгерімділігін қамтамасыз ету;
- 7) кредиттік өнімдер мен қарыз алушылардың жекелеген санаттары бөлінісінде кредиттік портфельдің теңгерімді және пропорционалды құрылымын қамтамасыз ету;
- 8) Экологиялық және әлеуметтік тәуекелдерді ескере отырып, салалық және өңірлік лимиттерді қоса алғанда, Банк клиенттеріне кредит беру жөніндегі операциялар бойынша кредиттік лимиттер жүйесін пайдалану;
- 9) клиенттерге кешенді қызмет көрсетуді қамтамасыз ету, оның шеңберінде кредиттік өнімдер негізгі элемент болып табылады. Банктің несиелік шешімдерін қабылдау кезінде клиенттің басымдылығын белгілеу критерийлерінің бірі Банктің несиелік, өнімдері мен қызметтерінен басқа басқаларын пайдалану немесе клиенттің банкте ашылған ағымдағы шоттарында үлкен қалдықтардың болуы болып табылады;
- 10) жоғарғы кіші сегментті және корпоративтік бизнесті қаржыландыру және жобалық қаржыландыру кезінде әлеуетті қарыз алушының қызметіне байланысты экологиялық және әлеуметтік тәуекелдерді кешенді бағалауды (ESDD) жүргізу;
- 11) нарықтағы атаулы орта жағдайында кредиттік тәуекелі бар операцияларды жүргізуге байланысты банк бизнесінің барынша ықтимал рентабельділігін қамтамасыз ету;
- 12) кредиттік тәуекелдердің қолайлы деңгейін сақтай отырып, клиенттердің кредиттік ресурстарға қажеттіліктерін барынша қанағаттандыру;

- 13) Банк клиенттеріне ұсынылатын кредиттік қызметтердің тұрақты жоғары сапасын қолдау, банктің кредиттік өнімдерінің құндық шарттарын қоса алғанда, олардың конент қабілеттілігін қамтамасыз ету;
- 14) әдіснаманың әмбебаптығы, қарыз алушыны талдауға өнімдік тәсіл шеңберіндегі әдістемелердің, регламенттердің бірлігі;
- 15) кредиттік операцияларды жүзеге асыру кезінде заңсыз жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі іс-шаралар жүйесін қамтамасыз ету;
- 16) Ақпараттық қауіпсіздік нормаларын сақтау, операциялық тәуекелдерді барынша азайтуға жәрдемдесетін деректерді өңдеудің операциялық процестерін ұйымдастыру.

Лимиттер

Банктің лимиттер жүйесі.

1) лимиттер жүйесі банктің жиынтық шығындарын азайту, банктегі тәуекелдерді әртараптандыру мақсатында кредиттік операциялар бойынша тәуекелдерді шектеуді және бақылауды қамтамасыз етеді. Жүйе лимиттердің келесі түрлерін қамтиды:

а) қарыз алушыға/байланысты (өзара байланысты) қарыз алушылар тобына берілген кредиттік өнімдердің шамасы бойынша тәуекелдер шоғырлану лимиті;

б) құрылымдық лимиттер;

с) құзыреттер лимиттері.

2) Қарыз алушыға/байланысты (өзара байланысты) қарыз алушылар тобына берілген кредиттік өнімдердің шамасы бойынша тәуекелдер шоғырлану лимиті-бір қарыз алушыға / байланысты (өзара байланысты) қарыз алушылар /кепілгер/кепіл берушінің тобына барлық кредиттік өнімдер бойынша тәуекелдің шекті көлемі.

3) Құрылымдық лимиттер:

а) өнім/біртекті өнімдер тобы бойынша лимиттер-өнім/біртекті өнімдер тобы бойынша кредит беру туралы қабылданған қолданыстағы шешімдердің максималды көлемі;

б) контрагенттерге лимиттер – контрагенттердің (Банктің корпоративтік клиенттері, құрылыс компаниялары, Автосалондар және т. б.) мәмілесіне үшінші тұлғалардың қатысуы шартымен өнім / біртекті өнімдер тобы бойынша кредит беру туралы қабылданған қолданыстағы шешімдердің ең көп көлемі;

с) салаға және ел лимиттеріне лимиттер – бұл лимиттер "Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ ЕҰ елдік және салалық тәуекелдерді басқару саясаты"ішкі құжатына сәйкес белгіленеді және бақыланады.

4) Құзыреттер лимиттері:

а) құзыреттілік лимиті;

б) жауапкершіліктің жиынтық лимиті.

Банктің бизнес-моделінің кредиттік тәуекел деңгейіне әсері, оны төмендету әдістері

Банкті несиелеу бөлігіндегі тәуекел профилі таңдалған стратегияға сәйкес келеді: мұқият талдау жүргізе отырып, барлық тәуекелдерді ескере отырып, консервативті ұстамды тәсіл. Банктің Бизнес-моделі стратегияға сәйкес бірінші кезекте Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы төлемдерге қызмет көрсету бөлігінде Банктің бәсекелестік артықшылықтарын пайдалануға бағытталған. Осыған байланысты несиелеу бизнестің бағыты ретінде екінші орында тұр.

Банк бөлімшелерінің ұйымдық құрылымы

банктегі несиелік тәуекелдерді басқару жүйесінің қатысушылары келесі бөлімшелер болып табылады:

Бірінші қорғаныс желісі:

I. Корпоративтік-инвестициялық бизнес департаменті:

1. Несиелік басқару;
2. Ірі бизнестің клиенттермен жұмыс жөніндегі басқармасы;
3. Сауда операциялары басқармасы
4. Транзакциялық бизнесті басқару
5. Бизнесті қолдау, әдістеме, жоспарлау және есеп беру бөлімі

II. Корпоративтік клиенттермен жұмыс департаменті:

1. Несиелік басқару
2. Корпоративтік клиенттермен жұмыс жөніндегі басқарма
3. Бизнесті қолдау басқармасы.

III. Бөлшек бизнес департаменті:

1. Клиенттерге қызмет көрсету басқармасы;
2. Аймақтық желіні басқару;
3. Бөлшек несиелеуді дамыту басқармасы.

Проблемалық несиелермен жұмыс жасау бөлімшелері жеке блок болып табылады:

IV. Бөлшек бизнестің проблемалық активтерімен жұмыс жөніндегі басқарма

1. Көшпелі өндіріп алу бөлімі
2. Проблемалық активтерді сүйемелдеу бөлімі
3. Шағым жұмысы және Атқарушылық іс жүргізу бөлімі
4. Қашықтықтан өндіріп алу бөлімі

V. Заңды тұлғалардың проблемалық кредиттерімен жұмыс жөніндегі басқармасы

1. Бейінді емес активтерді талдау, есеп беру және олармен жұмыс жасау бөлімі
2. Заңды тұлғалардың проблемалық берешегімен жұмыс жөніндегі бөлімі

Екінші қорғаныс желісі:

I. Тәуекелдер департаменті

1. Корпоративтік бизнестің несиелік тәуекелдер басқармасы
2. Бөлшек несиелеу бойынша қарыз алушыларды тексеру басқармасы
3. Бөлшек несиелік тәуекелдер басқармасы
4. Нарықтық тәуекелдер және портфельді талдау басқармасы
5. Кепіл операциялары басқармасы

II. Заң департаменті

1. Қарыз операцияларын құқықтық қамтамасыз ету басқармасы
2. Банк өнімдерінің әдіснамасы және әзірлеу бөлімі
3. Бас банктің банк операцияларын құқықтық қамтамасыз ету бөлімі
4. Филиалдардың банк операцияларын құқықтық қамтамасыз ету бөлімі
5. Сот процестерін құқықтық қамтамасыз ету бөлімі

III. Қауіпсіздік департаменті

1. Ақпаратты қорғау басқармасы
2. Корпоративтік мүдделерді қорғау және ақпарат басқармасы

Кредиттік тәуекелді басқаруға тартылған бөлімшелердің өзара іс-қимыл рәсімдері; тәуекелдерді анықтау, бағалау және басқару жөніндегі әдістер мен рәсімдер туралы мәліметтер

Кредиттік тәуекелді басқаруға тартылған бөлімшелердің өзара іс-қимыл рәсімі (бұдан әрі-рәсім) халықаралық стандарттарға, Қазақстан Республикасы заңнамасының, ВТБ тобының талаптарына және банктің кредиттік саясатына сәйкес белгіленген.

Рәсім кредиттік тәуекелдерді уақтылы анықтауға және кредит беру шеңберінде қабылдау мүмкіндігін бағалауға бағытталған.

Несиелік тәуекелдерді басқару жүйесі үш қорғаныс желісінен тұрады.

Бірінші жол-бұл бизнес бөлімшелері. Заңды тұлғаларға кредит беру кезінде бірінші кезекте кредиттік тәуекелді анықтау және басқару үшін жауапкершілік КҮС (өз клиентіңді біл) қағидаты бойынша клиент туралы барлық қажетті ақпаратты, соның ішінде бизнес, басшылар, иелер, байланысты тұлғалар, серіктестер туралы деректерді алуға, қажетті құқықтық және қаржылық құжаттарды алуға міндетті клиенттік бөлімшелерге жүктеледі. Клиенттік бөлімшенің міндеті Клиентті қаржыландыруды құру/жалғастыру мүмкіндігін анықтау болып табылады.

Жобаны тікелей талдауды және бизнес-бөлімшелердегі қаржыландыру нұсқалары мен мүмкіндіктерін анықтауды несиелік бөлімшелер жүзеге асырады. Шағын бизнес үшін екі функцияны да банк филиалының несие бөлімінің қызметкері орындайды. Несие бөлімі, оның ішінде терең қаржылық талдау жүргізеді, қажетті қосымша ақпаратты сұрайды. Жаңа байланысты тұлғалар анықталған кезде олар бойынша қаржылық құжаттама да сұратылады. Клиенттің келісімшарттық базасы зерттелуде.

Екінші қорғаныс сызығын бірнеше тәуелсіз бөлімшелер жүзеге асырады:

1. Қауіпсіздік департаменті қауіпсіздік желісі бойынша клиент пен байланысты тұлғаларды тексереді.
2. Заң департаменті құқық белгілейтін және құқық куәландыратын құжаттарға заң сараптамасын жүзеге асырады, бенефициарлық меншік иелерін айқындайды, кредиттік тәуекелдер бойынша заңды тәуекелдерді анықтайды.
3. Кепіл операциялары басқармасы ұсынылған/қолданыстағы кепіл объектісі / объектілері бойынша бағалау компанияларынан ұсынылған бағалау актілеріне тексеру жүргізеді.

Ұсынылған ақпаратты алғаннан кейін бизнес-бөлімше қауіпсіздік департаментінің, Заң департаментінің, кепіл операциялары Басқармасының Кредиттік ұсынысы мен сараптамалық қорытындыларын қоса алғанда, құжаттар пакетін қалыптастырады және тәуекелдер департаментінің корпоративтік бизнестің кредиттік тәуекелдер басқармасына жібереді. Тәуекелдер департаментінің корпоративтік бизнестің несиелік тәуекелдер басқармасы екінші қорғаныс желісінің соңғы тұжырымды бөлімі болып табылады.

Қажет болған жағдайда тәуекелдер департаментінің корпоративтік бизнестің кредиттік тәуекелдер басқармасы қосымша ақпарат сұратады. Талдау қорытындысы бойынша тәуекелдер департаментінің корпоративтік бизнестің кредиттік тәуекелдер басқармасы бизнес-бөлімшеге өзінің сараптамалық қорытындысын ұсынады.

Қолданыстағы қарыздар бойынша Банк мониторинг жүргізеді, оның басты міндеті кредиттік тәуекел факторларын уақтылы анықтау болып табылады, бұл ретте клиенттің және байланысты тұлғалар тобының қаржылық-экономикалық жай-күйіне, қаржыландыру жобасына, заңды және кепіл тәуекелдеріне мерзімді толық тексеру, қауіпсіздік желісі бойынша тексеру жүргізеді. Мұндай тәуекелдер анықталған жағдайда Банк оларды бағалауды жүргізеді және қажет болған жағдайда оларды реттеу жөнінде шаралар қабылдайды.

Қорытындысы бойынша бизнес-бөлімше өзінің сараптамалық қорытындысынан және екінші жол бөлімшелерінің алынған сараптамалық қорытындыларынан құжаттар топтамасын қалыптастырады және клиентті қаржыландыру/жалғастыру мүмкіндігі туралы шешім қабылдайтын Банктің уәкілетті органына шығарады.

Бөлшек кредиттік процесс шеңберінде кредиттік тәуекелдерді бағалау клиент, оның кредит қабілеттілігі және төлем қабілеттілігі туралы деректерді ішкі және сыртқы

деректер көздерінен жинақтау жолымен, оның ішінде бағалау мен кредиттік шешімдер қабылдаудың скорингтік жүйелерін қолдана отырып, негізінен автоматты режимде жүргізіледі. Бірінші және екінші қорғаныс желілерінің бөлімшелері өз өкілеттіктері мен жауапкершілік аймақтары шеңберінде өтінім бойынша автоматты процестің әрбір кезеңін қолдауды және бақылауды жүзеге асырады.

Кредиттік тәуекелге ұшыраған Банк активтері туралы ақпарат

(мың теңге)

№	Атауы	Дефолт жағдайындағы талаптар	Негізгі борыш және (немесе) есептелген сыйақы бойынша мерзімі өткен берешегі 90 (тоқсан) күнтізбелік күннен асатын талаптар	Дефолт жағдайына қатыссыз талаптар	Негізгі борыш және (немесе) есептелген сыйақы бойынша мерзімі өткен берешегі бар талаптар күнтізбелік 90 (тоқсан) күннен аспайды	Провизиялар (резервтер)	Активтердің таза баланстық құны
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Қарыздар	13 732 576,41	9 823 629,33	58 368 203,93	3 304 895,39	11 225 806,27	60 874 974,07
2	Борыштық бағалы қағаздар	0	0	0	0	0	0,00
3	Баланстан тыс міндеттемелер	0	0	3 120 359,97	0	163 505,64	2 956 854,33
4	Барлығы:	13 732 576,41	9 823 629,33	61 488 563,90	3 304 895,39	11 389 311,91	63 831 828,40

Несиелік тәуекел туралы ақпарат

(мың теңге)

№	Атауы	Барлығы	Қамтамасыз етілмеген талаптар	Кепілмен қамтамасыз етілген талаптар	Кепілдіктермен қамтамасыз етілген талаптар	Туынды қаржы құралдарымен қамтамасыз етілген талаптар
1	2	3	4	5	6	7
1	Несиелер	72 100 780,34	58 324 190,05	6 064 146,72	7 712 443,57	0
2	Борыштық бағалы қағаздар	0,00	0	0	0	0
3	Барлығы, оның ішінде:	72 100 780,34	58 324 190,05	6 064 146,72	7 712 443,57	0,00
4	Дефолт жағдайындағы талаптар	13 732 576,41	10 290 147,52	1 423 455,84	2 018 973,05	0